ÂMİR BİN ABDULLAH

Tabiînin büyüklerinden, muhaddis, muttaki (çok ibâdet eden) Allahü teâlâ'ya gönül veren, Resûlullaha âşık olan bir âlim. İsmi Âmir bin Abdullah bin Zübeyr bin Avvâm el-Esedî Ebü'l-Hâris el-Medenî olup künyesi Ebû Abdullah'tır. Annesi ise Hanteme binti Abdurrahmân bin Hişâm'dır. Zübeyr bin Avvâm'ın (radıyallahü anh) torunudur. Doğum târihi tesbit edilememiş olup 124 (m. 741) târihinde vefât etmiştir. Vefât târihinde ihtilaf olup 121 veya 125 diyen âlimler de vardır. Âmir bin Abdullah, babasından, dayısı Ebû Bekir bin Abdurrahmân, Enes bin Mâlik, Amr bin Selîm ez-Zerkâ, Ümm-ül-mü'minîn Hazreti Âişe'nin süt çocuğu Avf bin Haris ve Sâlih bin Havvât bin Cübeyr'den rivâyette bulunmuştur. Kendisinden de kardeşi Amr, kardeşinin oğlu Mus'ab bin Sabit, Amr bin Abdullah bin Urve bin Zübeyr, Vebrat-ebni Abdurrahmân, Yahyâ bin Sa'îd el-Ensârî, İbn-i Cüreyc, Osman bin Hakim, Osman bin Ebî Süleymân, Amr bin Dînâr, Muhammed bin Aclân Mâlik bin Enes ve birçok âlim hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuşlardır. Abdullah bin Ahmed babasından rivâyetle; Onun, zamanındaki âlimlerin en sikalarından (güvenilir, sağlam rivâyette bulunanlarından) olduğunu söylemiştir. İbn-i Muin, Nesâî, Ebû Hatim onun sika ve sâlih bir zât olduğunu haber verdiler. Rivâyetleri Kütüb-i sitte denilen en kıymetli hadîs kitablarında yer almıştır.

Âmir bin Abdullah (radıyallahü anh) ilimde yüksek dereceye ulaşmış faziletler sahibi, her sözü hikmetli, her hareketi ahireti hatırlatan bir mübârek zât idi. Gerek hadîs âlimleri, gerek fıkıh âlimleri tarafından, gerekse zamanında beraber bulunduğu ve yaşadığı insanların hiçbiri tarafından, aleyhinde bir söz sarf edilmemiş olan büyük bir âlimdir. Râvilerin durumunu en çok inceleyen hadîs ilminin âlimleri dahi onun rivâyet etmiş olduğu hadîs-i şerîflerin tamamının huccet, dinde ikinci senet olan sahih hadîs derecesinde bulunduğunu beyân etmişlerdir. Fakat rivâyet etmiş olduğu hadîs-i şerîfler azdır.

Âmir bin Abdullah hazretleri faziletler sahibi bir Hak âşığı idi. Bütün ibâdetleri ve sözleri ve işleri ihlâslı idi. Yüzünü tamamen dünyâdan çevirmiş ahirete tâlib olmuş mübârek bir

insandı. Âmir bin Abdullah (radıyallahü anh) son derece huzûr ve huşû' içinde namaz kılan, Allahü teâlâ'nın sevgili kullarındandı. Namaz kılarken sanki tamamen dünyâdan çıkar ahirete giderdi. Namaza durduktan sonra konuşulan hiçbir şeyi işitmez, yanında yapılan hiçbir şeyin farkına varmazdı. Hatta kendisi namaza durduğu zaman çocukları konuşup bağrışırlar, onun hiç haberi olmazdı. "Namaz kılarken hatırına, bir şey gelir mi?" diye soranlara: "Evet Allahü teâlânın huzûrunda hesaba çekileceğim gün ile, Cennetlik veya Cehennemlik mi olacağım korkusu gelir" cevâbını verdi. "Bizim hatırımıza gelen dünyâ düşünceleri veya dünyâ işlerinden sizin aklınıza bir şey gelir mi?" diye sordular. Cevâbında: "Namazda aklıma böyle bir şey gelmesinden ise, süngülerin uzanıp beni öldürmeleri bundan çok daha iyidir" buyurdu. Yaptığı ibâdetlerin daha makbûl, sevâbının daha çok olması için her gün gusl abdesti alırdı. İmâm-ı Mâlik bin Enes onun her gün gusl abdesti alarak ibâdet ettiğini ve devamlı oruç tuttuğunu haber vermiştir. Devamlı ve uzun sürelerle namaz kılardı. Onu, bütün ömrü boyunca boş olarak gören hiç olmadığı gibi, boş ve faidesiz bir işle meşgûl olurken gören de olmadı.

Benî Temim'in âzâdlılarından Süheym, Âmir bin Abdullah'ın yanına gitmişti. Namaz kılıyordu, oturdu. Namazını bitirdi ve ona "Çabuk ihtiyâcını söyle, çünkü benim acele işim var" dedi. O da "Hayırdır inşallah, acelen nedir" diye sordu. "Azrail'i (aleyhisselâm) yani, ölümü bekliyorum" cevâbını verdi. Hemen onun işini gördü ve yeniden namaza başladı. Azrail'in (a.s) rûhunu namazda almasını isterdi. O her an Allahü teâlâ'yı hatırlayan, her an Onun huzûrunda olduğunun şuurunda olan, çok kuvvetli îmân sahibi idi.

"Eğer aradaki perde kalkarsa (ahireti, Cenneti, Cehennemi görsem) imânımda ve yakînimde hiç bir değişiklik olmaz" buyurmuştur. Namazı gibi duâsı da uzundu. İmâm-ı Mâlik bin Enes haber vermiştir ki; Âmir bin Abdullah nice defalar yatsı namazını kılıp, Mescid-i Nebevî'den ayrıldıktan sonra, evine giderken evine varmadan ellerini kaldırır duâ etmeğe başlardı. Müezzin sabah ezanını okuyup, müslümanları sabah namazı için davet edinceye kadar bir daha indirmez, sabah namazını kılmak için mescide döner ve yatsı namazının abdesti ile sabah namazını kılardı. Kendisi "Babam vefât ettikten sonra bir sene devamlı, fasılasız onun için Allahü teâlâ'ya duâ ettim" buyurmuştur. Bütün gecelerini hiç uyumadan geçirir gündüzleri de öğleden önce Sünnet-i Resûlullah olan kaylûleden başka hiç uyumazdı. O geceleri kaim, gündüzleri de hep Sâim (oruç tutan) idi.

Kendisine "Gecelerin uykusuzluğuna, uzun ve sıcak günlerin susuzluğuna nasıl dayanıyorsun" diye sordukları zaman cevâbında "Ben yer değiştirdim, gündüz yemeğini geceye, gece uykusunu gündüze aldım. Bunda bir zorluk yoktur," cevâbını verdi. Yani geceleri uyumam gündüzleri de oruçlu olduğum için bir şey yemem demek istedi. Geceleri uyumazdı, bütün gecelerini ibâdetle geçirir devamlı gözyaşı dökerdi. Niçin hiç uyumadığını soranlara "Cehennemin harareti uykularımı kaçırttı" cevâbını verdi. Her gördüğü şeyden ibret, karşılaştığı her hâdiseden âhiret için hisse alırdı. Yine İmâm-ı Mâlik (radıyallahü anh) haber veriyor ki: "Âmir bin Abdullah cenâzelerin önünde durur kendinden geçer giderdi. (Âhirette olacak şeyler tek tek aklına gelir. Kabrin sıkması, suâl meleklerine nasıl cevap verilir, Mahşer'de insanın hali ne olur, Mîzân'da hesabı nasıl olur, amel defterimi hangi tarafımdan alır, sıratı nasıl geçer. Bütün bunları düşünür gözyaşı dökerdi, Cenâzelerin affı için Allahü teâlâ'ya yalvarır, sırtındaki kadifeden abası düşer de farkında olmazdı."

O şehîdlik mertebesine ulaşmak için Allah yolunda savaşlara katılır, kâfirlerle müşriklerle, harb ederdi. Katıldığı bütün harblere yayan giderdi. Bir sefer esnasında Emîr Mâlik bin Abdullah onun yaya olarak yürüdüğünü görünce "Yâ Âmir bir hayvana binmek istemez misin" diye sordu. O da Peygamberimizden şu hadîs-i şerîfi işittiğini haber vermiştir. "Her kimin ayakları Allah yolunda tozlanırsa, onlar Cehenneme haram olur" (Cehennem o ayakları yakmaz).

O kendisini, her şeyini Allah yoluna feda etmişti. Süfyân bin Uyeyne: "Âmir bin Abdullah yedi diyetle nefsini Allahü teâlâ'ya sattı" buyurmuştur. Dünyaya zerre kadar ehemmiyet vermezdi. Eline geçen her dünyalığı Allah yolunda sarf eder yanında bir gece dahi olsa kalmazdı. Ma'n bin Îsâ, Onun çok defalar içerisinde onbin dirhem bulunan bir kese ile müslümanların arasına çıktığını ve bunların tamamını dağıtmadı kça yatsı namazını kılmadığını haber vermiştir. Bir defa nalınları çalındı. Bir daha ölünceye kadar nalın giymedi.

Buyurdu ki: "Bir şeyi arayan onun peşinden koştuğu ve bir şeyden korkan ondan kaçtığı halde, Cenneti arayıp Cehennemden kaçan kimselerin, bunlara hiç aldırış etmeden uyuyup kalmaları kadar, şaşılacak hiçbir kimseyi görmedim."

Muhammed bin Abdullah, Âmir bin Abdullah'dan rivâyetle buyurdu ki: Hazreti Ebû Bekir Mekke'de müşriklerin eza ve cefâ yapakları köleleri satın alır âzâd ederdi. Babam Ebû Kuhâfe, oğlu Hazreti Ebû Bekir'in köleleri âzâd etmesini hoş karşılamadı. Oğluna; "Ey oğlum! Zayıf köleleri âzâd ediyorsun. Madem bu işi yapıyorsun, seni koruyabilecek ve senin önünde kıyam edip durabilecek olan celâdetli, güçlü kuvvetli erkekleri âzâd etsen olmaz mı?" diye sordu. Hazreti Ebû Bekir "Ey babacığım ben bu yaptıklarım ile ancak Allahü teâlâ'nın rızâsına kavuşmayı istiyorum" cevâbını verdi. Bunun üzerine hakkında âyet-i kerîme nâzil oldu.

Hazreti Âmir babası Abdullah'dan rivâyetle, Abdullah bin Zübeyr bin Avvâm (radıyallahü anh) buyurdu ki: Resûlullah (aleyhisselâm) asa ile hutbe okurdu.

Yine babasından rivâyetle Abdullah bin Zübeyr bin Avvâm buyurdu ki: Resûlullah (aleyhisselâm) namaz kıldığı zaman mübârek ellerini (teşehhüd'de) uylukları (dizleri) üzerine koyardı ve bunu böylece yapmamızı da emrederdi.

Hazreti Âmir buyurdu ki: "Birgün babama gittim. Bana nerede olduğumu sordu. "Ben bir kısım insanlar buldum ki onlardan, daha hayırlısını görmedim. Onlar hep Allahü teâlâ'yı zikrediyorlardı. Hatta onların her biri titriyor ve Allah korkusundan bayılıp kendinden geçiyordu. Onlarla beraber oturdum" dedim. Babam Abdullah bin Zübeyr benim onların içinde oturmamı hoş görmedi ve: "Resûlullah'ı (aleyhisselâm) Hazreti Ebû Bekir'i, Hazreti Ömer'i Kur'ân-ı kerîm okurlarken gördüm, onlarda böyle bir hal olmadı. Sen onların Hazreti Ebû Bekir ve Ömer'den (r.anhüma) daha mı fazla Allahü teâlâ'dan korktuklarını zannediyorsun" buyurdu. Yani Onların (r.anhüma) Allahü teâlâ'dan korkuları, senin gördüğün kimselerden pek fazla olduğu halde onlar, böyle yapmadılar demek istedi. Âmir bin Abdullah: "Hal böyle olunca (doğruyu öğrendim ve) onları terk ettim" buyurdu.

Âmir bin Abdullah, Amr bin Süleym'den, o da Ebû Kâtâde'den (radıyallahü anh) rivâyet etti. Ebû Kâtâde (radıyallahü anh) dedi ki: Resûlullah (aleyhisselâm): "Sizden biriniz bir mescide girdiği zaman iki rekât (tehiyyet-ül-mescid) namazı kılmadan oturmasın" buyurdu. Âmir bin Abdullah bin Zübeyr, Amr bin Hâris'den rivâyetle Hazreti Âişe'nin kendisine şu hadîs-i şerîfi rivâyet ettiğini haber verdi; Resûlullah (aleyhisselâm) şöyle buyurdu: "Yâ Âişe, sana günahları küçük gösteren şeyden sakın. Çünkü Allahü teâlâ'nın emriyle günah işleyenlerin günahlarını bir yazan (melek) vardır."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-3, sh. 166

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-5, sh. 74